

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven
uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

red. en sekr. riouwstr. 59, wormerveer
adm. kon. wilhelminalaan 38, leersum

C. P. Plooy / Ede

God neemt geen vakantie ⁽¹⁾

„Mijn Vader werkt tot nu toe en ik ook.”
(Joh. 5 : 17)

God neemt geen vakantie. Wij wel, — maar God niet en zijn Zoon ook niet. Er is blijkbaar in de hemel een kontinu-bedrijf aan de gang, dat geen moment kan worden stil gelegd.

Tegen de Baälpriesters op de Karmel zegt Elia: uw god is misschien wel op reis. Maar de HERE onze God is nooit op reis, Hij is nooit met vakantie, Hij werkt altijd door. En ik ook, zegt Jezus.

Bij een andere gelegenheid zegt Jezus: Ik moet werken zolang het dag is; er komt een nacht, waarin niemand werken kan (Joh. 9 : 4). Hij gunt zich geen rust, voordat de nacht valt.

Als je dit hoort zou je je bijna gaan schamen voor je vakantie. Mogen wij dan zo maar ons werk een week of drie onderbreken?

Ik denk, dat het daarom kan en mag, omdat God niet met vakantie gaat. Onze Grote Werkgever in de hemel zegt tegen ons: neem het er maar eens fijn van, en maak je geen zorgen, want Ik houd het bedrijf wel gaande.

En dat is een hele geruststelling, als je bedenkt om wat voor gigantisch bedrijf het hier gaat!

Niet minder dan de instandhouding van heel de geschapen wereld! Een bedrijf, dat God van de grond af heeft opgebouwd. En nu laat Hij geen dag „varen het werk zijner handen”. Hij blijft er voor zorgen en houdt het staande en gaande.

De omgang der planeten. Ook de planeet, die aarde heet. Zon, maan en sterren. De wisseling van dag en nacht. De gang van de seizoenen. Zon en regen. Tijden van zaaien en oogsten. En alles wat met dit geweldige bedrijf maar samenhangt.

—o—

Wij mogen Gods „medearbeiders” zijn (1 Kor. 3 : 9). Hij heeft ons aangenomen en ingezet in zijn bedrijf. De één met die taak, de ander in die functie. Maar geen mens is bij God werkloos. Zelfs van dat groeiende leger van werklozen behoeft er niet één bij God leeg te lopen. Hij heeft voor iedereen wel wat te doen. Zijn we niet „in Christus Jezus geschapen om goede werken te doen, die God tevoren bereid heeft, opdat wij daarin zouden wandelen”? (Ef. 2 : 10). Maar het blijft „wandelen”, — Hij jaagt ons niet op en gunt ons op tijd rust en vakantie.

En kan dat dan zo maar? Kunnen we wel gemist worden zolang? Welja! Het gaat er wel om door! Want God werkt door en zijn Zoon ook. Daarom kunnen we gerust met vakantie gaan. Eigenlijk heeft dus elke vakantieganger zijn vakantie aan God en zijn Zoon te danken, of hij het weten wil of niet. Het wereld-onderhoudsbedrijf van God gaat kontinu door.

—o—

Stel u een moment voor, dat het niet zo was. Als Gods werk maar één kwartier stil lag, stortte de wereld in elkaar! Zon en maan, planeten en sterren, mens en dier, natuur en cultuur, alles hangt aan de zijden draad van Gods onderhouding. Maar gelukkig is het geen zijden draad, maar een onverbreekbare stalen kabel!

Durft u met vakantie in de bergen wel van een kabelbaan gebruik te maken? U moet er niet aan denken, dat er ergens in die kabel een bijna doorgesleten plek zou zitten! U vertrouwt er eigenlijk zo maar op, dat zo’n kabelbaan kontinu gecontroleerd wordt. Stel u voor, dat u zou horen: het onderhoudsbedrijf ligt al een paar weken stil, ze zijn daar allemaal met vakantie. Zou u dan nog zo zorgeloos in die kabelkabine durven stappen, om over de diepste ravijnen heen te zweven? U zou het wel uit uw hoofd laten!

—o—

Stel u voor, dat we zouden horen: de HERE God is een paar weken met vakantie. We zouden het Hem toch zeker wel gunnen? Zo’n pretje is het nu ook niet om dag in dag uit, jaar in jaar uit met zo’n wereld als de onze op te trekken. En dat gaat nu al eeuwen lang zo door! En dan Gods Zoon, die al zoveel voor ons gedaan heeft...

Maar zouden wij dan nog wel met vakantie kunnen en durven? Dan loopt toch alles in het honderd! Neen, dan zouden wij in ieder geval thuis moeten blijven om de zaak draaiende te houden.

Ja, wat verbéelden we ons eigenlijk wel, dat wij dat zouden kunnen en moeten, als God eens een poosje ophield met werken! Durven wij tegen God en zijn Zoon te zeggen: trekt u er maar eens een poosje tussen uit, wij redden het wel zolang zonder U?

—o—

Ik denk, dat Jezus, Gods Zoon, ons zou aankijken en tegen ons zou zeggen: „Zonder Mij kunt ge niets doen” (Joh. 15:5). En daar staan we dan met ons goede gedrag. Of met ons minder goede gedrag. Maar dan staat daar ook onze trouwe God, die ons zo hartelijk toespreekt: Ik werk wel door en mijn Zoon ook, gaan jullie nu maar fijn een paar weken van je rust genieten. Jullie redden het niet zonder Ons, maar Wij redden het echt wel zonder jullie. En fijn aangesterkt kun je dan straks weer met frisse moed aan de slag in mijn bedrijf.

Zullen we ’t dan maar allemaal loslaten en aan de HERE overlaten?

In dát vertrouwen met vakantie en het melden in ons lied!

Over de waarheid ⁽¹⁾

Filosofische aantekeningen bij een studierapport

1. Inleiding

Het bekende rapport „over de aard van het Schriftgezag” bevat heel wat filosofische inzichten en uitspraken. Op zichzelf is dat geen reden om er afwijzend over te oordelen. Veel erger is dat een verkeerde filosofie, nl. een subjectivistische filosofie dit rapport doordrenkt heeft. Niet alleen in het eerste hoofdstuk, maar ook verder.

Daarmee wil ik niet zeggen dat ik niet op allerlei punten waardering heb voor dit rapport. Ook niet dat ik het geheel eens ben met de biblicistische en fundamentalistische kritiek die intussen op dit rapport is uitgebracht. Kortom: ik zit wat ongemakkelijk. Filosofisch gezien heb ik ernstige christelijk-filosofische bezwaren tegen dit rapport, uiteraard het meest tegen het eerste hoofdstuk dat de toon aangeeft. Maar die bezwaren betreffen dikwijls evenzeer de theologische kritiek op dit rapport. Dikwijls, niet altijd, want „in geest en hoofdzaak” voel ik mij veel meer en dieper verwant aan biblicisten en fundamentalisten (ondanks wetenschappelijke bezwaren), dan aan het onbijbelse en ongereformeerde denken dat in heel dit rapport m.i. de boventoon (naast andere tonen) voert.

Het eerste hoofdstuk van het rapport heeft als titel „Veranderingen in het waarheidsbegrip”. Terecht staat in de inleiding van het rapport dat de kerngedachte van het eerste hoofdstuk „de structuur van de volgende hoofdstukken” bepaalt.

(„God met ons”, blz. 6. We citeren in het vervolg alleen met het nummer van de bladzijde. Men behoort m.i. de heilige Naam van God niet te gebruiken voor de titel van een geschrift, zeker niet wanneer te verwachten is dat het veel verhandeld en vaak geciteerd zal worden.)

IN DIT NUMMER

- 201 ds C. P. Plooy, God neemt geen vakantie (1)
- 202 Prof. dr. A. Troost, Over de waarheid (1)
- 203 M. Vrijmoeth-de Jong, Bijbelgebruik in het gezin (11)
- 204 D. W. L. Milo, Bidden voor het eten
- 205 P. C. van Wijk, Terloops...

kerkelijk leven

Inderdaad, de geest die zich openbaart in de beweerde „veranderingen in het waarheidsbegrip”, manifesteert zich ook in de theologische beschouwingen van de volgende hoofdstukken. In deze artikelenreeks beperken we ons echter hoofdzakelijk tot de filosofie over het waarheidsbegrip. Vandaar onze titel „Over de waarheid”. Met de ondertitel wil ik onderstrepen dat het niet de bedoeling is dat ik een systematisch-wijsgerige verhandeling ga geven over het waarheidsbegrip. Wel bedoel ik vanuit de systematisch-wijsgerige achtergrond van de „wijsbegeerte der wetsidee” wat losse notities en vooral kritische aantekeningen te plaatsen bij het genoemde eerste hoofdstuk.

2. Hedendaagse veranderingen in het waarheidsbegrip

Als een vanzelfsprekendheid merkt het rapport op dat hoofdstuk 1 bedoelt op „de positieve inzichten (te) wijzen, die liggen in de hedendaagse veranderingen in het waarheidsbegrip” (9). Zelf zou ik in mijn kritiek ook willen attenderen op zulk een „postieve” trek in het waarheidsbegrip zoals dat vooral in het eerste kwart van onze eeuw enigszins veranderde. Meer dan in vroeger eeuwen werd nl. in onze eeuw vaker het verschil in rekening gebracht tussen wetenschappelijk (c.q. theoretisch) spreken en denken enerzijds, en het denken en spreken in het kader van de alledaagse levenspraktijk anderzijds. Dit is m.i. een veel positievere trek, dan de hoofdtrek in het hedendaagse filosoferen over wat waarheid is. Die hoofdtrek is m.i. een toenemende radicalisering van de subjectivistische tendenz die er reeds minstens drie eeuwen lang gaande is in de wijsbegeerte. Daarnaast is er van dit subjectivisme een sterke variant, nl. die van een reductie van het waarheidsbegrip tot theoretische juistheid.

Maar zeer belangrijk is m.i. die onderscheiding tussen de praktische waarheidsidee zoals die in het niet-theoretische alledaagse leven en

pastorale notities

ARK

De schrijver van de brief aan de Hebreeënen vertelt wat er stond in „het heiligdom voor deze wereld”. De ark was daarin het belangrijkste. Daarover kunnen wij nu niet in bijzonderheden treden, schrijft hij. Ik heb altijd gedacht dat hij een lang verhaal kort wilde maken en daarom niet op details inging. Maar toen ik met Jeremia 3 : 16 en Openbaring 11 : 19 bezig was, realiseerde ik me dat de schrijver van de brief misschien uit schaamtegevoel liever zweeg van de ark. Over een pijnlijke periode

in je leven praat je niet graag. Want zo was het dan toch maar: een fraaie tempel, doch ledig. Men vermoedt weleens dat reeds Sisak, ten tijde van Rehabeam, de ark heeft weggevoerd. In ieder geval is ze zoek tijdens en na de Babylonische ballingschap: het staat op de rol van Jeremia. Ze is niet opnieuw gemaakt. Niemand sprak meer van de ark. De Here Jezus ook niet. De apostelen evenmin; behalve dan die éne, die als laatste overbleef, Johannes. Opeens zag hij de ark van het verbond! Boven, in de hemel, in de tempel van God. De HEER... Zijn verbond staat voor altijd, een licht hoog op de berg ontstoken! Zijn kinderen geeft Hij nimmer prijs, steeds blijft Hij zijn verbond gedenken. Daar denk je aan als je 's zondags de gemeente ziet en wanneer daarna kinderen en kleinkinderen rondom de tafel zitten. Dan is psalm 111 vlakbij.

A. H. Algra, Sliedrecht

spreken functioneert, en de kennis-theoretische waarheidsbegrippen. Hoe en wat dat verschil nu precies is, hoe het theoretisch geduid moet worden, is vers twee. Daarover kan en zal men gemakkelijk een wetenschappelijk verschil krijgen. Ongeveer een halve eeuw geleden hebben ook Vollenhoven en Dooyeweerd het grote belang van deze onderscheiding tussen het praktisch en theoretisch denken, en daarmee ook tussen de praktische waarheid en de theoretische waarheid sterk beklomtoond. Zij verschilden onderling in details wat de nadere theoretische precisering en omschrijving van dat verschil aangaat. Maar zij proefden beide de typisch on-christelijke hoogmoed die er schuil gaat achter de hogere waardering van het wetenschappelijk resultaat van onderzoek en denken boven het praktische kennen en kunnen in de zgn. „naïeve ervaring”. Zij openden veler ogen voor deze humanistische westerse denktraditie, die reeds vanuit het voor-christelijk heidendom stamde en via de „gnostiek” ook onder christenen zijn duizenden versloeg. Niet dat het christelijk zou zijn om deze waardering nu gewoon om te draaien. Het praktisch kennen en denken heeft het niet bij voorbaat altijd bij het rechte eind. De bekende paulinische belijdenis dat wij „ten dele” kennen, gaat op voor beide; voor de praktijk en ook voor de wetenschap. Maar het moderne inzicht dat er, hoe dan ook, een verschil in aard en karakter is van de praktische en de theoretische waarheid, dat is voor de wijsbegeerte m.i. een niet meer te negeren feit, het is een gegeven in onze westerse cultuur. De reformatorische wijsbegeerte heeft dit verschil trachten te verklaren en wijsgerig te duiden in voorlopige kennis- en wetenschapstheoretische theorieën. Zij legt er ook grote na-

druk op omdat het erkennen en in rekening brengen van dit verschil van onmiddellijke praktische betekenis is voor kerk en theologie. We komen op dit punt later nog wel terug.

Intussen spreekt het rapport in zijn eerste hoofdstuk alleen maar over „de” waarheid, zonder genoemd verschil in rekening te brengen. Dit wrekt zich onmiddellijk in de weergave en kritische beschouwingen over „het” waarheidsbegrip. Zelfs wordt — en dat is een wijsgerige grondfout — gesuggereerd dat er in het praktische leven en denken van de mensen bewust of onbewust gewerkt wordt met een theoretisch waarheidsbegrip, of zelfs met een „onbewuste” waarheidstheorie. Dit punt vereist onze scherpe opmerkzaamheid!

3. Hanteren de gelovigen een waarheidstheorie?

Van Pilatus weten we dat hij de vraag stelde „wat is waarheid?”. (Joh. 18 : 37). Iedere filosoof die weet heeft van de vele verschillende waarheidstheorieën die in de wijsbegeerte in omloop waren en zijn, zal uit het verband van dat woord begrijpen dat Pilatus deze vraag bepaald niet stelde in een theoretisch verband, noch met een theoretische belangstelling en probleemstelling. Het is duidelijk dat hij van Jezus niet veel begreep. Van diens koningschap niet en van de reden voor zijn gevangenneming niet. Toen Jezus daarna ook nog zei: „een ieder die uit de waarheid is, hoort mijn stem”, begreep Pilatus het weer niet en ook helemaal niet meer. Met duidelijke wrevel omdat hij in deze moeilijke affaire betrokken werd, wilde hij kennelijk zijn niets begrijpen van de hele zaak duidelijk demonstreren

door onverschillig-kritisch in te haken op het inderdaad voor hem onbegrijpelijke woord „waarheid”, zoals Jezus dat hier gebruikt. Uit de waarheid zijn? Wat is dat? Wat is waarheid? Maar dat hij praktisch drommels goed wist wat waarheid was, demonstreerde hij ook. Want onmiddellijk nadat hij die vraag stelde draaide hij zich om en sprak de woorden: „ik vind geen schuld in Hem”. Dat was gewoon de waarheid. Daarvan maakte Pilatus geen „probleem”. Jezus was z.i. onschuldig. Daar kwam ook geen relationeel waarheidsbegrip aan te pas, alleen maar het onveranderlijke praktische begrip, het weten, dat hij niet loog, toen hij dat zei.

Zo is het nog altijd in ons niet-wetenschappelijk, niet-theoretisch-praktisch leven, en ook in ons alledaagse spraakgebruik. Daarin hantieren wij geen theoretisch waarheidsbegrip. Daarin houden wij niet, zoals het rapport zegt (9) er „meestal onbewust” een bepaalde voorstelling op na van wat „waar” of „waarheid” als zodanig is. We hebben maar niet een bepaalde „voorstelling” van wat waarheid is, maar we weten het, althans ieder normaal en volwassen mens. We weten in de praktische context van ons leven heel goed wat waarheid is, tegelijk met wat onwaarheid en leugen is, of fantasie. Wij hebben in de praktijk geen voorstelling of definitie in ons hoofd inzake wat waarheid als zodanig of opzichzelf is, die wij dan gaan toepassen op een uitspraak of een gedachte om aldus tot de conclusie te komen dat die uitspraak of gedachte waar is. Dat doen we bewust niet, maar ook onbewust niet. Zó loopt het proces van de praktische kennisverwerving nu eenmaal niet. Dit is een „model” inzake het proces zoals dat gaande is in het wetenschappelijk kennen en betogen. In de praktijk echter weten wij zonder meer dat wat wij zeggen of denken „waar” moet zijn, in de zin dat het moet kloppen met de werkelijkheid, daarmee in overeenstemming moet zijn, althans met datgene wat wij als werkelijkheid of feiten ervaren. (Dat laatste zeg ik er opzettelijk bij, want ook onze werkelijkheidservaring kan door en door onjuist zijn. Daarom is het „zijn uit” de waarheid, waarover Jezus sprak, zo belangrijk voor het goede, ware ervaren van de werkelijkheid).

Het humanisme dat uitging van het idee dat de wetenschappelijke waarheid pas de echte, hogere, meer zuivere waarheid is, heeft in zijn leidinggevende filosofen altijd beweerd dat de praktische levenserva-

ring er onbewust een gebrekkige waarheidstheorie op na houdt. Het domme volk ziet alleen wat voor ogen is en denkt dan dat dat de waarheid is. De „Denkers” (met hoofdletter) zouden wel beter weten. Zij laten zich niet leiden door de schijn. Zij richten zich op de „ware” werkelijkheid, op „het wezen” van de dingen, op wat er diep verborgen in of achter zit.

Evenwel, de duidelijkheid van Gods gebod: „gij zult geen vals getuigenis spreken” berust op de constante, alle eeuwen door onveranderlijk blijvende waarheid, dat ieder mens praktisch gesproken het verschil weet tussen liegen en waarheid spreken. Daar komt geen „veranderend waarheidsbegrip” van filosofen aan te pas.

Zeker, in de wetenschappelijke wijsbegeerte zijn er vele en telkens weer veranderende theorieën over wat waarheid is, of zijn moet. Daarover bestaat een grote massa vakliteratuur. Vorig jaar kocht ik nog een boek met over de 500 blz. selecties uit de discussie over waarheidstheorieën in de 20ste eeuw. Maar er zijn bibliotheken vol over geschreven. Dat wijst op de oneindige en altijd in gebrekkigheid uitgevoerde taak van de wijsbegeerte, om een gegeven uit de werkelijkheid van het leven op de juiste wijze in beeld te brengen. Dat gegeven verandert in principe niet, de theorieën er over veranderen wel vaak. Wat waarheid is, in onderscheiding van onwaarheid, fantasie, leugen, bedrog, halve waarheid, dat is alle mensen bekend. Dat is een gegeven uit het menselijk leven. Zo is de mens geschapen. In en met zijn levenservaring ontwikkelt zich dat besef van wat waarheid is en wat niet.

Maar als er in de levenspraktijk conflicten ontstaan, of onzekerheden, verwarring of mislukking, dan kan het wel eens nuttig zijn dat ook wetenschappelijke theorieën een helpende hand bieden bij het praktisch onderscheiden van wat (over iets concreets) nu wel of niet waar is. Zo is er thans in het kerkelijk leven opnieuw een strijd opgelaaide over de waarheid van de Bijbel. Theologie en filosofie worden te hulp geroepen om daar het hunne van te zeggen. Dat is in de 20ste eeuw van onze cultuur nuttig en nodig, ook zonder dat het christelijk geloof en de kerkelijke praktijk daarvan nu geheel afhankelijk moeten worden. Als dat zo zou zijn, dan hebben we ons geloof in God afhankelijk gemaakt van, of misschien wel verwisseld met een geloof in een wetenschap.

(wordt vervolgd)

MEESTER, TOT WIE ZOUDEN WIJ GAAN?

Bij Johannes 6 : 68

Melodie:

Meester, men zoekt u wijd en zijd
(Liedboek voor de kerken - 170)

1. Meester, tot wie zouden wij gaan?
Bij U zijn woorden van leven!
U zocht ons op, u sprak ons aan -
Wat zou de wereld ons geven,
waar door de macht der duisternis
het leven zelf ontluisterd is?
Bij U zijn woorden van leven!
2. Zouden wij tot het westen gaan?
Wat kan het westen ons geven?
Het westen biedt ons rijkdom aan
en wordt door hebzucht gedreven.
Heer die van onze eenzaamheid,
van onze zelfzucht ons bevrijdt,
bij U zijn woorden van leven!
3. Zouden wij tot het oosten gaan?
Wat heeft het oosten te bieden?
Het oosten biedt verlossing aan
door uit de wereld te vlieden.
Heer die ons in de wereld houdt,
o maak ons hier tot zoutend zout!
Bij U zijn woorden van leven!
4. Of straalt uit mensen soms een licht
tot heil van volken en landen?
Wordt soms een vredetijk gesticht
door bloedbezodelde handen?
U kent het boze mensenhart:
al onze plannen zijn verward -
bij U zijn woorden van leven!
5. Heer, stort uw liefde in ons uit,
maak ons fonteinen van leven!
Dan dragen wij uw woorden uit
die in ons hart staan geschreven.
Leer ons te volgen waar U gaat
en leer ons spreken metterdaad
Meester uw woorden van leven!

Joop Klein

M. Vrijmoeth-de Jong / Zwolle

Bijbelgebuik in het gezin

(11)

Het gezin met kleine kinderen

Ouders staan ten opzichte van hun kinderen in een voortdurende onderwijzende positie. (Zie het vijfde artikelje.) Zij hebben daarin een driedelige taak:

- a. Het aanbrengen van bijbelkennis bij hun kinderen.
- b. De kinderen onderrichten in de omgang met de Here God.
- c. Het leren toepassen van Gods Woord in het dagelijks leven.

De godsdienstige ontwikkeling van het kleine kind is voor het grootste deel afhankelijk van de woorden, houding en daden van de ouders. Het beeld, dat het kind in de prille jaren van de Here God heeft, wordt gevormd door hetgeen zijn ouders vertellen over Hem en door hetgeen het kind ziet van de omgang van zijn ouders met God. Daarmede wordt de basis gelegd voor de religieuze ontwikkeling in latere jaren. Bij de opvoeding behoort er geen verschil te zijn tussen datgene wat de opvoeder leert en wat hij doet, tussen zijn woorden en daden. Dat wat een ouder leert over God, dient voor het kind zichtbaar te zijn in het leven van zijn ouders. Dit geldt in het bijzonder voor de baby en de peuter, die weinig kennis en ervaring hebben en wier beleavingswereld zich bijna geheel afspeelt binnen de kring van het gezin; daarom moet de concretisering van wat hen geleerd wordt plaats vinden in de besloten

OPBOUW IN DE VAKANTIE

In verband met de aanstaande vakantieperiode zal Opbouw niet verschijnen op 10, 24 en 31 juli, en 7 augustus.

Vanaf 14 augustus verschijnen we dus weer wekelijks.

wereld van het gezin. Als ouders tegen hun kind over God als de hemelse Vader spreken, maakt het zich van Hem een voorstelling als van zijn eigen vader, omdat die persoon voor dat kind inhoud aan het begrip vader geeft. Duidelijk vloeit hier uit voort, dat aanvankelijk de vader voor het kind beeld van de Here God is. Het kind leert de inhoud van de begrippen als liefde, vergeving, gehoorzaamheid, dankbaarheid door de manier waarop de ouders in de praktijk van elke dag in het kleine wereldje van het kind deze begrippen tot leven brengen. Het gegeven voorbeeld bepaalt voor een groot deel de visie die het kind op latere leeftijd op veel zaken heeft. In dat licht gezien, begrijpen we het antwoord van een paedagoog op de vraag van een moeder of de tijd was gekomen om aan de godsdienstige vorming van haar kind te beginnen, nu het vier jaar was. Het antwoord van de deskundige luidde: „Mevrouw, dan bent u al vier jaar te laat.”

Het leren omgaan met de Here en het toepassen van Gods Woord gebeurt bij de kleintjes voornamelijk door het voorbeeld van de ouders. Voor het aanbrengen van bijbelkennis dient tijd en gelegenheid gemaakt te worden.

Bijbelkennis bij kleintjes

Voor de allerkleinsten hebben ouders het meeste profijt van een boek met bijbelse platen of tekeningen. Peuters zijn meestal dol op plaatjes kijken en dat garandeert hun belangstelling voor het verhaal, dat erbij verteld wordt. Het is niet zo belangrijk, dat er technisch goed en boeiend wordt verteld, (dit tot troost voor de meeste ouders), belangrijker is het, dat er verteld wordt en ook dat er bijbelgetrouw wordt verteld. Zoals elke vader of moeder allerlei bijzonderheden weet te vertellen over de dieren of figuren uit het prentenboek van het kind, zo kan ook elke christenouder bij een plaatje vertellen, hoe Jozef in de put kwam of hoe Jezus de lamme man genas. Het vertelde verhaal, hoe stuntelig ook weergegeven, maakt meer indruk dan een voorgelezen verhaal.

Het is wel belangrijk, dat er bij het vertellen niet gefantaseerd wordt, maar dat er verteld wordt, wat de Bijbel leert. Het beeld van God, dat het jonge kind door de verhalen zich vormt, kan bepalend zijn voor het geloof van het kind in het verdere leven; daarom moet het overëensstemmen met het beeld, dat de Bijbel van onze Here God geeft. Prof. Van Niftrik schreef een kort eenvoudig boekje over deze materie onder de titel „Het geloof der kinderjaren in de branding van het latere leven”. Hij betoogt daarin dat veel kinderen bij het volwassen worden hun geloof verliezen, omdat het een geloof was in een god, die niet bestaat, namelijk in een door de opvoeders gegeven foutief Godsbeeld.

De bekende godsdienstpaedagoge, dr Klink, citeert in haar boeken ook vele uitspraken van kinderen, die getuigen van een volkomen verkeerd of niet begrepen beeld van God. Het is zaak er steeds attent op te zijn, niet een eenzijdig of gefantaseerd beeld van God voor de kinderen te tekenen.

Vertelboeken en kleuterbijbels

Zeer geschikte boekjes om uit te vertellen aan de allerkleinsten zijn de bekende vierkante boekjes met de primitief aandoende platen van het Nederlands Bijbelgenootschap „Wat de Bijbel ons vertelt”. Er zijn reeds 28 deeltjes verschenen, zodat er heel wat te vertellen valt. Helaas zijn ze niet zo goedkoop, maar misschien kunnen we iets doen voor elkaar door onderlinge ruil of leen. Ook zijn ze in veel biblitheken te krijgen.

Veel ouders zullen tussen het derde en vierde jaar van hun kind overgaan tot de aanschaf van een kleuterbijbel. De groter wordende kleuter is toe aan meer informatie en uitgebreidere verhalen dan de meeste ouders in hun vertellingen van elke dag kunnen geven. Een goede kleuterbijbel is een uitstekend hulpmiddel voor het dagelijks onderwijs aan de kleintjes. Daarbij moet men wel bedenken, dat het voorlezen nooit het gesprek over het verhaal mag verdringen. Door met het kind te praten over datgene, wat voorgelezen is, weten we of het begrepen is, wat indruk gemaakt heeft en hoe het kind het ervaart. Het zal hem helpen het gehoorde goed te verwerken.

Nogmaals wijzen we erop, dat het belangrijk is, dat het vertellen uit de Bijbel of het voorlezen uit de kinderbijbel aan tafel gebeurt in aanwezigheid van de andere gezinsleden, zodat het duidelijk een gemeenschapsgebeuren is. Gezamenlijk de (kinder)bijbel lezen, erover spreken, Gods lof zingen en bidden is van een geweldige invloed op de geestelijke ontwikkeling van het kind.

Helaas zijn er op de Nederlandse markt niet veel goede kleuterbijbels. Naar ons oordeel zijn de volgende het kopen waard:

„Kleutervertelboek voor de Bijbelse geschiedenis” van Anne de Vries.

„Bijbelse Vertellingen voor onze kleintjes” van W. G. van der Hulst. „Kleuterbijbel” van Evert Kuijt. (Niet zo boeiend verteld en te moeilijk voor de kleuters, meer geschikt voor 5-8 jaar.)

„Bijbelse Verhalen voor jonge kinderen” van D. A. Cramer-Schaap. (Leuk verteld maar soms niet helemaal juist, zal steeds kritisch voorgelezen moeten worden.)

D. W. L. Milo / Dalmally

Bidden voor het eten

Het is onder christenen gebruikelijk (geweest?) om voor het eten te bidden en na afloop opnieuw. Daartussen lagen maaltijd en bijbellezen. Zo ongeveer is het ons door de vaders overgeleverd en zo is het ons wel gegaan. Hoe zich dat in de toekomst zal ontwikkelen is niet bekend. Wel dat de gewoonten van het christelijk gezin terdege worden aangetast. En daar moesten we voor oppassen, dunkt me.

In veel gezinnen is het onmogelijk geworden, de maaltijden gezamenlijk te gebruiken. De verschillen in schooltijden, reistijden, lesroosters, werktijden, verlofperioden en zo voort, staan hier mee in verband. Dat brengt ons in flagrante tegenstelling tot bijvoorbeeld een Zuidafrikaans gezin uit de achttiende eeuw, dat de dag begon en afslot met een gezamenlijke godsdienst-oefening. Die kon alleen gehouden worden wanneer de hele familie met knechts en meiden present was. Dat is bij de maaltijd.

De Bijbel geeft ons enige aanwijzing terzake — maar die ligt anders dan de traditie. De Bijbel spreekt van een dankzegging voor het eten en een lofzang na afloop. Misschien slaat hier de zinsnede van Paulus aan Timotheüs op: alle geschapen (spijs) is goed, mits met dankzegging aanvaard. Door de dankzegging is namelijk de Gever en Schepper geprezen en is elk afgodisch bijgeloof van tafel geveegd.

Hoe het hier te lande huiselijk gaat — we hebben er geen al te hoge verwachtingen van. Toch genieten we vriendschap van enkele families, waar het gezinshoofd (in oude stijl) voor de maaltijd gaat staan en een hartelijk dankgebed uitspreekt. Bij een gemeenschappelijke maaltijd op een vergadering of conferentie wordt met een „grace” geopend: „voor spijs en drank, voor vriendschap en broederschap, danken we U (in Christus Jezus), amen”. Het woord „grace” wijst al op dankzegging. We herinneren u aan Robert Burns' Selkirk grace: „Sommige mensen hebben voedsel maar kunnen niet eten. Sommigen zouden wensen te eten, maar hebben niet. Maar wij hebben voedsel en kunnen eten, dus laten we de Heer prijzen”. Naar onze mening liggen dergelijke korte, krachtige gebeden meer in de lijn van Paulus dan een opsomming van alle noden en behoeften van gezin, staat, kerk en maatschappij boven een dampende schotel.

—o—

We herinneren ons dat we in vier jaren van pension-leven van dat bidden en danken zijn afgestapt. We gaven een dankzegging voor het eten en daarmee basta. Zo werden we bewaard voor sleur en voorkwamen de hinder van weggehaalde keukenspullen tijdens een gebed. Na ons trouwen zetten we deze traditie voort; alleen geven we elkaar na het bijbellezen de kans voor een persoonlijk stil gebed. Ook al om een teveel aan gewoonte-termen te vermijden. En eenmaal per dag bidden we samen het Onze Vader.

Nu willen we niet beweren dat wat wij doen, of wat Schotland doet, maatgevend zou zijn. We reiken u slechts wat materiaal aan om te overdenken. Misschien doet u het beter. Misschien mogen bij u de kleine kinderen ook voorgaan — wat talloze verrassingen oplevert. En het gaat gelukkig niet altijd als bij Bartje, die niet wilde bidden omdat hij geen buine bonen lustte; Bartje van Anne de Vries bedoelen we.

Bekend is de anecdote van een plattelandsmeisje, in dienst gekomen bij een stedelijke familie. Die vergeleek het niet-bidden aan tafel bij de varkens thuis, die ook zonder plichtplegingen op het voer aanvielen. Niemand zegt dat ze het mis had of dat er geen lering in haar naïeve opmerking school. Maar we kunnen er niet mee doorgaan. Er zijn meer dingen, die mensen en varkens gelijkelijk doen — zonder dat de vergelijking behoeft te worden doorgetrokken. En zeker moeten we het bijgeloof geen voet geven, als zou eten zonder gebed zijn voedzame uitwerking missen. Hoe belangrijk ons gebed als een practisch leven-met-de-Heere ook is, het is geen amulet tegen narigheden. Onze liefde tot de Heiland zoekt zijn beleving toch wel, ook als de dankzegging voor het eten moeilijk of onmogelijk wordt.

Wie in zijn leven redelijk vaak in restaurants heeft moeten eten weet, dat het geloop en geroezemoes om hem heen weinig kans geeft op een geconcentreerd, dat is een ernstig, gebed. Daarom laten wij het van de omstandigheden afhangen; treffen we een rustig hoekje, dan houden we ons aan de goede christelijke gewoonte van een dankzegging; maar zitten we in de

drukte, dan laten we het bewust na. En zeker trachten we met ons gebed niet anderen ons christen-zijn op te dringen. Dat imponeert niet meer, dat kan zelfs irriteren.

Wij herinneren ons een classisvergadering op de Veluwe, die uit de hand liep en in een avondvergadering moest worden voortgezet. Intussen werd pauze gegeven, zodat ieder op eigen gelegenheid wat zou kunnen eten. Waar? Er was maar een openbaar restaurant, annex café, annex biljard, annex van alles. En daar streek de zwarte vlucht neer.

Toen allen bediend waren eiste een der predikanten met een krachtdadig ssssttt! de gewenste stilte van biljarters en koffiedrinkende reizigers, ten-einde een gebed te kunnen uitspreken; het zoveelste op die dag. Geen wonder, dat deze plechtigheid op een sof uitliep. Met geen enkel recht kon een aantal ambtsdragers in een openbaar café algemene stilte vorderen.

—o—

Dat doet me denken aan een ervaring, die ik in mijn loopbaan had. Samen met een klein aantal collega's vergaderden we maandelijks een volle dag in een provinciaal centrum. De provinciale chef, van liberaal geloof, zat een beetje verlegen met de aanvang van de maaltijden, die ter plekke werden opgediend. Zelf piekerde hij blijkbaar niet over gebed of dankzegging — maar hij wilde niemand voor het hoofd stoten. Zo kwam hij (ook) mij te vragen naar mijn mening: „u bent ouderling naar ik hoor; wenst u dat ik stilte geef voor de maaltijden?” — Ik antwoordde: „als u stilte geeft, gebruik ik die graag — maar laat u het na, dan zal ik er niet minder dankbaar om eten”. — „O bent u zo?”, vroeg hij; „door anderen werd zelfs stilte voor het eten geëist”. (Er waren collega's van een of andere gereformeerde kerk.)

Het eind was dat de chef voor elke maaltijd en tikje tegen zijn glas gaf en met een nasaal stemmetje vroeg: „heren, mag ik een minuut stilte vragen?” Om daar dan nog iets nasaler aan toe te voegen: „voor wie daar behoefte aan heeft...” Dat laatste klonk bepaald denigrerend, amicaal pesterig.

Dat is zo een aantal jaren goed gegaan. Tot we eens met een groot aantal collega's vergaderden in de jachtkamer van de Echoput bij Apeldoorn. We zaten aan een stuk of tien tafeltjes gerangschikt, erg gezellig. Aan ons tafeltje zat de plaatsvervangende chef, die zei: „ik heb een machtige honger, zouden we maar niet aanvallen?” Een antwoordde: „wacht tot de baas het sein geeft”. Ik hoorde iemand zeggen: „meteen tikt hij tegen zijn glas en zegt: heren, mag ik een minuut stilte vragen? En dan, met een knijper op de neus: voor wie daar behoefte aan heeft...”

Op dat ogenblik werd tegen een glas getikt. Het werd stil en de chef aan de hoofdtafel zei: „heren, mag ik een minuut stilte vragen?” En daarna, nog iets nasaler: „voor wie daar behoefte aan heeft...” Het was precies, alsof hij de vorige spreker had verstaan en die nauwkeurig nabootste. Mijn overbuurman sloeg nog een kruisje, maar proestte het meteen luidkeels uit — en dat was niemand's bedoeling geweest. De oorzaak van de hilariteit aan onze tafel is op de terugweg stellig tussen de chefs uitgewisseld. Dat bleek bij de eerstvolgende maandelijkse vergadering. Want de chef stopte nu na zijn eerste vraag om stilte, maar, voelend dat hij hiermee een duidelijk blijk van ongewenst schuldbesef gaf, vervolgde hij na enkele seconden, verveld en nasaal: „voor wie daar behoefte aan heeft...” Laten we hopen, dat hij intussen begrepen heeft, dat gebed en dankzegging geen zaak van religieuze behoeften is.

—o—

En tenslotte moet ik u vertellen dat ik eens diep getroffen ben door een jonge vacantiëganger op trektocht. Het was bij MacTavish' Kitchen in Oban, waar we een lunsje genoten. Naast ons nam een trekker plaats: zo'n blozend, blond geval van twintig met een enorme rugzak, sterke uitrusting, machtige wandelschoenen, en een overdosis blijde levensmoed. Krakend liet hij zich neer op zijn stoel, naast zijn bagage, voor een dampend bord kostelijk eten. Hij keek er naar, snoof er aan, vouwde zijn handen en sloot zijn ogen. Een kort dankgebed — ondanks alle drukte om ons heen, en het bord werd met smaak geleeft. Dat was dat.

Toen werd uit een tasje van de rugzak een bijbeltje getrokken. De jongeman nam er rustig de tijd voor om aandachtig een hoofdstuk te lezen. Zonder enige notie van het geloof, gepraat en de drukte om hem heen las hij geconcentreerd en devoot. Zoals Mohammedanen kunnen bidden in het stadsgewoel; zoals jonge mensen kunnen mediteren op straat. Toen sloot hij de ogen opnieuw, om nu lange tijd te blijven bidden. Onwillekeurig stokte ons gesprek, zo lang hij met gebogen hoofd zat. Daarna pakte hij alles in, hees zijn rugzak op zijn plaats en stapte op. Er ging een stukje zonnenschijn de deur uit. We zuchtten toen hij weg was — het was schoon geweest.

Waarmee ik slechts illustreren wil dat er geen regels te geven zijn. De wijze kent tijd en wijze. Wanneer onze liefde tot de Heiland wil spreken, vindt zij de weg wel. Als die liefde maar niet verkilt onder ceremoniën.

door P. C. van Wijk - Zaltbommel

Positieve kanten van het geloof (2 - slot)

Door een vergissing van de redaktie-
seksretaris wordt deze 'Terloops' nu pas
geplaatst. 't Had moeten staan in het
nummer van 19-6. Met exkuses aan de
schrijver.

De derde opdracht ging dus over
voorbeelden uit de bijbel en het ge-
wone leven waaruit blijkt dat mensen
vanuit hun geloof de dingen anders
gaan doen. Ik doe weer een greep
uit de gegeven antwoorden:

Bijbelse voorbeelden

Paulus die eerst de christenen ver-
volgt maar later anders werd
Jona die eerst niet, later wel voor
God wilde werken
Richteren
Koningen
Discipelen
Job
Daniël
Naäman
De mensen die door Jezus werden
gezezen
Zacheüs
Ruth die met haar schoonmoeder
meeging

Andere voorbeelden

dominee
kerkeraadsleden
koningin
mensen die in contact komen met
een of andere sekte en de dingen
dan anders gaan doen
vegetarisch eten
familie Van der Spek
een gezin dat naar Kenya ging om
de mensen daar te helpen
ontwikkelingshulp
bejaardenhulp
zending
boodschappen doen voor anderen

De bijbelse voorbeelden bleken ge-
makkelijker te vinden dan de voor-
beelden uit het gewone leven. Ver-
scheidene jongelui lieten de
rechterkant blanko. Het was dus
blijkbaar moeilijk de positieve kanten
van het geloof in het leven van elke
dag te ontdekken terwijl Paulus aan
de gemeente van Filippi toch schrijft
dat de gelovigen als sterren moeten
schitteren. Het geloof moet als het
ware te zien zijn. De antwoorden die
wél werden gegeven zijn erg vaag.
Leuk voor dominees en kerkeraads-
leden om genoemd te worden maar
waaruit blijkt nu dat ze positief bezig
zijn? En dan die sekten, dat is toch
wel wat griezelig. Het mooiste
voorbeeld vind ik eigenlijk die
familie die naar Kenya is gegaan.
Maar goed, gelovige mensen zijn
geen mensen met het hoofd naar
beneden, maar het hoofd naar boven;
geen mensen die alsmaar wroeten
in de narigheid maar mensen die
vooruitkijken en geloven in een
nieuwe schepping; geen nee-zeggers,
maar ja-zeggers.

Geloof is immers gebonden aan
Jezus, aan wat Jezus tot stand heeft
gebracht.

En wat bracht Hij? Hij bracht o.a.
vergeving, bevrijding en verlossing.
Vergeving betekent dat je niet meer
onder je zonden gebukt hoeft te
gaan.

Bevrijding houdt in dat je geen slaaf
bent, maar een vrije; dat je niet
gebonden bent aan allerlei wetten en
wetjes, regels en regeltjes, je bent
alleen gebonden aan Jezus én zo
moet je in eigen verantwoordelijk-
heid beslissingen nemen. Mét Jezus
mag je ja zeggen tegen het leven!
Verlossing wil zeggen dat je verlost
bent door Jezus en dat God wil dat
die verlossing doorwerkt in je leven.
Hoe dat moet is duidelijk te maken
met een voorbeeld: in een electrici-
teitscentrale wordt electriciteit opge-
wekt. Maar voordat de lampen in
onze huizen gaan branden moet er
een aansluiting komen. Zo is het ook
met de verlossing van de Heiland.
Jezus heeft op Golgotha Zijn werk
volbracht, verlossing bewerkt, maar
nu moet die verlossing gestalte krij-
gen in ons leven. Daarvoor geeft
God Zijn Geest, om ons leven te hei-
ligen, om te buigen, te vernieuwen.
Je moet eens denken aan de kamer-
ling waarover in Handelingen wordt
verteld. Hij leest in de boekrol van
Jesaja maar snapt er niets van. Dan
komt Filippus en legt hem het
woord uit. De kamerling wordt ge-
doopt en dan wordt er gezegd dat
hij met blijdschap zijn reis vervolgt.
Geloven wil zeggen: met blijdschap
je weg gaan.

Positieve kanten van het geloof, van
ons geloof, van jouw geloof?

Je hebt vergeving ontvangen, je
bent bevrijd, je bent verlost en van-
daar uit ga je met blijdschap aan de
gang. Om het te laten zien dát God
beslag op je heeft gelegd. Laat ik
een voorbeeld noemen: je bent voor
vrede en tegen oorlog. Dan ben je
niet klaar door een papier voor het
raam te hangen, maar je zult van die
vrede iets moeten laten zien in je
eigen wereld van elke dag, je ruziet
wat minder thuis, je pest de leraar
op school wat minder.

De bijbel spreekt over zachtmoedig-
heid als vrucht van het geloof. Hoe
toon je dat tegenover mensen die het
volgens jou helemaal verkeerd doen?
Er op los vliegen?

Er zijn meer voorbeelden te noemen.
Paulus schrijft in Efeze 4: gij geheel
anders, gij hebt Christus leren
kennen.
Anders, niet beter.
Anders, mensen met een ander ge-
zicht, een andere mening, een andere
visie, een ander geluid: God is liefde!
Met blijdschap je weg gaan, dank-
baar zijn voor wat God geeft.

—o—

Dit is zo ongeveer het verhaal van
het gesprek met wat jongelui over
positieve kanten van het geloof. Het
verhaal is niet af, er is meer over
te zeggen. Maar verhalen die niet af
zijn kunnen afgemaakt worden, door
u of door jou, door er verder over
door te spreken.

Korte reactie op 't artikel „Dienstplichtig tussen wet en geweten” van Henk Stellingwerf in 't nummer van 19-6-1981.

Kort zou ik willen reageren op het artikel van Henk Stellingwerf, voorzover daarin mijn mening over het aangesneden probleem (kernwapens) weergegeven werd.

Uit mijn schrijven van destijds is namelijk niet op te maken dat ik iemand als Aad tot de groep der frivolen zou rekenen noch ook dat er enige suggestie van dien aard van mijn bijdrage zou uitgaan.

Wat ik geschreven heb is dit: de aankomende generatie is overwegend frivool. Zullen wij haar de zo gevaarlijke wapens in handen kunnen geven? Daarop zegt het kleine niet frivole kritische deel, waartoe ook Aad en Henk Stellingwerf behoren, m.i. te snel neem. Dat vind ik een doemdenken.

Mijn antwoord op de vraag is: het atoomwapen is er nu eenmaal en daarom zullen wij het wel moeten beheersen. Dus moet er hard gewerkt worden aan de menselijke verantwoordelijkheid, vooral door die in het Godsvertrouwen vast te maken.

Enfin, het is allemaal na te lezen in de artikelen waarnaar ook Henk Stellingwerf verwijst en in de daarna verschenen brochure 'Het kernwapenvraagstuk' (die overigens uitverkocht is).

Maar ik moest hier even iets recht zetten, en de suggestie weerspreken alsof ik al mijn tegenstanders op dit punt tot de frivolen en onserieuzen zou rekenen. Dat zou een polarisatie zijn — geheel tegen Aad's en mijn bedoeling in.

H. de Jong

boekbespreking

J. Stafford Wright
Personen uit de Bijbel
Oosterbaan en Le Cointre,
Goes - 1980
272 pagina's

In een keurig uitgegeven boekje heeft Oosterbaan en Le Cointre aandacht gevraagd voor de personen die we in de Bijbel tegenkomen. Een soort uittreksel uit een grote

Bijbelse encyclopedie, zo men wil, die met name voor jongere lezers aantrekkelijk kan zijn.

(Als ik het een uittreksel uit een grote Bijbelse encyclopedie noem, doe ik het boek wel wat onrecht. De schrijver, een Anglicaans predikant, wil soms bepaald méér dan alleen maar overnemen uit grotere werken.)

In het algemeen ben ik met dit boekje wel ingenomen. Zoals gezegd, zal het met name jongere lezers kunnen helpen bij hun studie van de Bijbel. De Engelse uitgever, de Scripture Union, produceert dan ook erg veel werk dat bij uitstek op die jongere categorie lezers gericht is.

Best een goede zaak dus, dat zo'n boek hier ook op de markt komt. Toch ook wel enige kritiek, kritiek die voor een groot deel kan worden weggenomen, bij een volgende druk, die ik het boekje zeker toewens.

Een enkele keer constateer ik een zekere wanverhouding in aandacht die de schrijver aan personen schenkt: Abraham minder dan anderhalve bladzijde, Saul ruim viereenhalf pagina, Abigaïl, Davids zuster en moeder van zijn latere krijgsoverste, wordt wel genoemd, Zeruja, een andere zuster van David, de moeder van Joab, Abisaï en Asael, blijft onvermeld. Rispa, Sauls bijvrouw, later „overgedaan” aan Isboset en Abner, en relatief onbekend, krijgt evenveel ruimte als Abraham; desondanks worden aan Abraham zo'n 12 hoofdstukken gewijd en aan Rispa slechts enkele verzen.

Voor een deel, moet ik er zeker aan toevoegen, heeft die wanverhouding te maken met uitweidingen die de schrijver zich veroorlooft bij „moeilijk liggende passages”. Zo wordt in het geval van Rispa melding gemaakt van Gods toornen over verbroken beloften (van Saul die Jozua's belofte aan de Gibeonieten verbreekt - zie Jozua en Samuel 21). Eveneens wordt b.v. bij vermelding van de hogepriester Abjathar ingespeeld op vragen die er liggen rond Christus' uitspraak dat David van de toonbroden at „ten tijde van Abjathars hogepriesterschap” (Marcus 2 : 26), terwijl het verhaal in 1 Samuel 21 Abjathars vader, Achimelech als hogepriester noemt. Voor Jefta en zijn dochter ook ruim aandacht. Enz. Zulke uitweidingen zijn geregeld zinvol, hoewel ze soms dus het ene verhaal ten opzichte van het andere wat laten uitdijen.

Bij de persoon van de richter Abdon miste ik een tekstvermelding en wat van de (toch al schaarse) gegevens over deze personen.

Behalve dit soort bedenkingen (waarin een recensent nu eenmaal moet laten zien dat hij het boek met meer dan een half oog heeft doorgenomen) heb ik niet veel gevonden dat aanleiding geeft grote bezwaren tegen het boek in te brengen. Erkennend dat bovenstaande opmerkingen bij steekproeven genoteerd werden en er dus

best ook andere zaken te vermelden kunnen zijn, mogen we opmerken dat dit een nuttig boek is dat veel lezers, met name hen die de Bijbel nog voor de eerste maal/malen aan het lezen zijn, van veel nut kan zijn. Dat ondanks het feit dat Christus niet vermeld wordt, want, om de auteur te citeren „in een boek als dit kunnen we geen samenvatting geven van het leven, de ambtsbediening en de persoon van Jezus Christus, de Messias”. Hetgeen de recensent deed denken aan het laatste vers van het Johannes-evangelie, waar iets vergelijkbaars staat.

P. J. van Kampen

van de zending

We citeren een deel uit de rondschrijfbrief van Cees en Coby v. d. Ziel. Ze zijn afkomstig uit de gemeente van Utrecht en werken als Wycliffe Bijbel-vertalers in Suriname:

Als we zo lezen dat er voor ons gebeden en gegeven wordt, worden we altijd even stil, ook als we het giftenoverzicht van het Wycliffe-kantoor krijgen. Aan de ene kant zijn we heel blij en dankbaar, aan de andere kant voelen wij ons vaak beschaamd, omdat we het in ons gestelde vertrouwen vergelijken met de frustraties uit de praktijk. Dat is niet goed, maar je doet het toch onwillekeurig. Eén van die frustraties is het gevoel dat we tekort schieten t.a.v. de communicatie met het thuisfront, met u dus. Daartoe zal deze brief hopelijk weer wat ten goede in veranderen.

Het tweede waarvoor we gebed vroegen was ons contact met Wulfred. Hier is duidelijk vooruitgang te bespeuren. Wulfred is een innemende knul van 18 jaar, die in januari al aan bod is, ons als taalhelpers te komen helpen. Hij zou Sf 10,— per dag verdienen, niet slecht, vergeleken bij zijn vorige baas. Enfin, de eerste week kwam hij 'melden' dat hij voorlopig niet kon komen omdat hij zijn vader moest helpen bij het maken van een korjaal. Het ouderlijk gezag wil ik niet ondermijnen, dus zei ik 'iroepa man', het is goed. Vorige week zaterdag kwam hij echter met een flinke jaap in zijn duim bij ons. We gingen meteen naar het ziekenhuis in Albina voor hechtingen. Een vriend uit Paramaribo ging ook mee. Het was voor Wulfred de eerste keer, het was dus wel een steuntje in de rug dat we meegingen. Onderweg terug was hij vrij openhartig... zo zagen we een antwoord op gebed en een glimp van Gods werk in deze jongen.

Vanmiddag kwam hij voor het eerst sinds maanden weer luisteren naar de kerkdienst, die elke week gehouden wordt door een baptisten zendeling, samen met zijn zwager Ferdinand die geestelijk echt belangstellend is. Hem hoop ik ook bij ons werk te betrekken.

Van de week was ik met hem in een moeras in het bos wezen hengel. Omdat ik steeds vragen moet stellen als leerling, ontstaat er makkelijk een vriendschappelijke band. Maar ik moet ook oppassen, niet te overvragen, zodat men zich gemanipuleerd gaat voelen. De Karaïben zijn sinds de 16e eeuw van de blanken al superieur gedrag gewend en kruipen dan ook gauw in hun schulp. Wulfred is iets meer extravert dan de gemiddelde Karaïb zodat het werken met hem (dat na zijn verwonding door kon gaan) een echt genoegen voor mij is. Hij corrigeert me ook steeds. Wat doen we nu precies? We werken aan het verzamelen van de woordenschat, het leren spreken van de taal en aan analytische studie van de grammatica. Ook zijn we begonnen met het drukbaar maken van leesboekjes, d.w.z. het voorbereidende werk daarvoor, de lay-out doet iemand anders.

Een project dat ons momenteel erg bezig houdt, is het verzorgen van een Karaïbische navertelling van het paasverhaal naar Lucas 22, 23 en 24. Het is allereerst bedoeld ter motivatie, training en selectering van taalhelpers. Het lijkt ons essentieel, dat we van meet af aan een geest van samenwerking stimuleren. Het is een hele toer om de navertellers enthousiast te krijgen. Het gaat het best, als je er zelf vol van bent en als het onderwerp met hun dagelijks leven in verband gebracht kan worden. Zo had ik eerder niet veel moeite, mensen te vinden voor Lucas 5 : 1-11 (de Karaïben zijn vissers). Voordat we met Lucas 22 zouden beginnen, was br. Alex met het maken van een korjaal bezig. Ik vroeg, of ik zijn vijl mocht lenen om mijn kapmes te scherpen. Bij zijn huis, voordat we begonnen, zei ik: net als die houwer van mij wordt onze geest heel gauw stomp, laten we daarom God vragen, onze geest heel gauw te scherpen voor dit werk. Bij een volgende gelegenheid bewerkte hij de romp met een schaaf: ook een prachtig beeld voor het werk dat volgt op zo'n eerste navertelling. Het vraagt veel geduld, maar het eindresultaat geeft wel voldoening.

Zo willen we de gelovigen en allen die Gods woord wel willen horen 'the thril' geven, om in hun eigen taal over de machtige daden Gods te horen. Hoe eerder dit gebeurt, des te beter...

Hartelijk dank voor uw aandeel hierin.

Hartelijke groeten
Col. 4 : 2-6

In Hem verbonden,
Kees en Coby van der Ziel
en kinderen

★ ★ ★

Uit de laatste brief van Ds. Wielen-ga citeren we:

Op Elandskop hebben we grond voor kerkbouw aangevraagd. Laten we bidden dat de moeizame procedure om die grond in handen te krijgen, bespoedigd wordt.

Op Khohwane hadden we 15 febr. jl. onze eerste doopdienst met aansluitend de viering van het Heilig Avondmaal. Laten we God danken voor de voortgang die het werk ook hier vindt.

Laten we God danken voor het weekend met de zondagschool-onderwijzeressen op de Bijbelschool. Laten we voor hen bidden dat ze de kracht ontvangen om trouw vol te houden tot aan het einde van het seizoen. Het is zulk belangrijk werk dat ze doen. Ook op Elandskop zijn we met plannen bezig om op twee plaatsen zondagschool te gaan geven. Bidt ook daar voor.

Laten we God bidden voor al het werk van de bijbelschool. Zo bereiken we veel jongens en meisjes, vrouwen (en geen mannen). Laten we God bidden, dat ze een instrument mag zijn in de handen van de Geest tot opbouw van de gemeenten van de Heere Jezus.

Laten we bidden voor de woensdagmeeting die mijn vrouw is gaan houden voor de vrouwen uit de Indiër-gemeente voor bijbel-ondericht en onderling contact. Laten we ook bidden voor de zondagschool die mevr. Reitsema nu al jaren houdt voor de Indiër-kindren en met veel zegen. Al is er nog zoveel zwakheid in deze kleine gemeenschap, laten we God danken dat tegen alle druk van de hindu- en muslimgemeenschap in er toch geloof gevonden wordt en blijdschap in de Heer!

Laten we God danken dat de lang verbeide goedkeuring voor een kerkperceel op Esimosomeni er is! Een geweldige blijde zaak.

„En dit is de vrijmoedigheid die wij tegenover Hem hebben, dat Hij indien wij iets bidden NAAR ZIJN WIL, ons verhoort. En indien wij weten dat Hij ons verhoort, wat wij ook bidden, weten we dat wij de bediening hebben die we van Hem hebben gebeden”.

w.g. B. Wielenga

Spanjewerk

De volgende brief is aan alle raden van onze gemeenten gezonden:

Het lijkt wel of de spanningen onder de mensen en tussen de volken in de Spaans-spreekende wereld de onrust en onvrede in de samenleving hebben vergroot. Men wil wat anders, veranderingen, desnoods met dreiging en geweld. Dit is een tijd waarin nieuwe profeten en religies hun kans hebben. Indiëse godsdiensten bieden zich aan. Kaalgeschorenen, in het geel geklede boeddhisten nodigen uit. Met Yoga wordt geadvverteerd en duizenden ruilen het ene heidendom

voor het andere. Politiek heeft Marx het voor het zeggen. Wie in verzet komen tegen de heersende maatschappelijke orde, of men geestelijke is of leek, binnen de roomse kerk of daarbuiten, het socialisme moet verbetering brengen. De theologie van de bevrijding is een leidraad voor de omkering van de huidige verhoudingen in staat en maatschappij, zo nodig op gewelddadige wijze.

Dat de Here en het dienen van Hem ook met politiek te maken hebben, is onbekend. Dat de Bijbel gezag heeft over heel het mensenleven in al zijn onderdelen, zoals gezin met opvoeding en ouderlijk gezag, of staat met wetgeving en gehoorzaamheid én het betalen van belasting, valt buiten het gezichtsveld. Godsdienst is voor in de kerk, voor als je dood gaat.

In deze wereld verspreiden wij Bijbels en boeken en werken studiekringen met boekjes, zoals: „Qué es política cristiana?”, „Wat is christelijke politiek?”, waarin, A. Janse in de dertiger jaren ons volk opscherpte ten aanzien van onze staatkundige roeping als christenen. Dit boekje vindt geweldige aftrek en dringend hebben wij een herdruk nodig, want er is voortdurend vraag, maar de voorraad is op.

Een ander boekje dat veel gevraagd wordt is „La Palabra de Dios, Libro de Vida para este Tiempo”, „Gods Woord, levensboek voor deze tijd”. De schrijver laat zien hoe de Schrift duidelijk onderwijst inzake de economie van het land en van het gezin. De Schrift biedt wijsheid, die we slechts tot onze schade terzijde laten.

Onze commissie heeft met een groot aantal gemeenten contact voor deze Bijbel- en boekverspreiding. En deze wordt met opzet zó geleid, dat vele studiekringen gevormd worden, waarin de Schriften worden onderzocht in verband met het in een boekje aangesneden onderwerp. Onze latijns-amerikaanse en Spaanse broeders noemen dit ons „ministerio de literatura”, vrij vertaald: onze ambtsbediening door middel van boeken.

U en wij mogen de Here prijzen en danken voor de zegen die Hij aan dit werk verleende. Een uitgebreide correspondentie met predikanten en lezers in Spanje en Amerika maakt melding van verdiept geloof, of verrijkt inzicht, en ook van een voor het eerst de Heiland hebben leren kennen.

Als wij u over de geldmiddelen rapporteren, broeders, gaat het om deze vrucht op het werk. Helpt u ons dit rapport voort te zetten en uit te breiden. Wij hadden gehoopt vorig jaar op f 195.000,—, want we moesten de herdruk van Calvijns Institutie bekostigen. De Here gaf ons f 145.000,—. Daarmee moesten we het doen. Er is nu nog f 43.000,— voor de herdruk te betalen en ons budget voor

de Bijbel- en boekverspreiding vraagt dit jaar bovendien ongeveer f 140.000,—, dus f 183.000,— in totaal.

Wij zien op tot de Here. Of Hij middelen geven wil. Of Hij ons het voorrecht wil schenken Hem en de broederschap in Spanje en Latijns Amerika te dienen in dit werk.

Broeders, wil deze zaak in uw gebeden bij de Here brengen en wil ook de gemeenten opwekken om in de gezinnen voorbede te doen voor deze „ambtsbediening door literatuurverspreiding”.

Met hartelijke broedergroet,
namens de Spanje Commissie,
Ds. A. J. Moggré, voorzitter
F. J. Kerkhof, secretaris

kerknieuws

Maassluis — Scriba: J. Sonneveld, Patrijsstraat 52, 3145 CM Maassluis, tel. 01899-14777.

Oberndorf — Wij maken u attent op onze kerkdiensten in het Nederlands, te houden op de zondagen 26 juli, 2, 9, 16 en 23 augustus in de EV-kerk te Oberndorf om 4.00 uur n.m. Voorganger is pastor E. L. Judd (evang. ref. predikant).

Reformatische Bijbelschool Zeist — Op vrijdag 26 juni heeft de sluiting plaats gevonden van het cursusjaar 1980-1981 van de Reformatische Bijbelschool te Zeist.

Op de feestelijke sluitingsavond werden de getuigschriften uitgereikt onder belangstelling van veel vrienden, familieleden en andere aanwezigen.

De afgestudeerden, die het getuigschrift van de 3-jarige opleiding ontvingen zijn: Wim Beldman, Germa Beldman-Rietberg, Hanneke Bolhuis, Henk Bosch, Els Brouwer, Bram van Dijke, Ditta Eilander, Jan Fokker, Ludwine van Hoeven, Geertje Kelder-Vos, Nelleke van Poederooyen, Anja Reijm-Monster, Jes Uitdenboogaart, Annie Vreugdenhil, Folkedina Zwaan.

Verschillende van deze studenten hebben reeds een baan gevonden als pastoraal werker, in evangelisatiewerk of in het godsdienstonderwijs. Anderen zoeken nog een baan in deze richting.

Zij die het Vormingsjaar gevolgd hebben zijn: Anneke Booman-Geerse, Hilda Bosman, Willy van den Brink-Visser, Joanneke Bremmer, Jenneke de Bruin, Janneke van Dieren, Gottfrid van Eck, Kees van Groningen, Agnita Huygen, Janneke Jonker, Marten Knevel, Jan Langelaar, Dineke Mulder-Brouwer, Dita Seeleman, Bert Wagenvoort, Tinke van der Wal, Jolanda Westeneng.

Van deze Vormingsjaar-studenten stromen er vier door naar de bovenbouw, te weten: Hilda Bosman, Marten Knevel, Dineke Mulder-Brouwer, Jolanda Westeneng.

Voor de nieuwe kursussen, die in september van start gaan, hebben zich 40 kandidaten aangemeld. Dit betekent dat zowel het 1e jaar van de 3-jarige opleiding als het Vormingsjaar weer met een volledige bezetting kan beginnen.

nieuws uit breder kring

Civitas Studiosorum in Fundamento Reformato - Wanneer je dit jaar (voor het eerst) gaat studeren aan één van de universiteiten, hogescholen of lerarenopleidingen, krijg je te maken met een onchristelijke 'leef- en denkwereeld'.

Er zal veel kritiek op jou en je levenshouding worden uitgeoefend. Je zult nogal eens wat te horen krijgen wat tegen je geloof ingaat. Hoe moet dan je houding zijn? Ook zullen er vragen op ethisch, maatschappelijk en geestelijk gebied op je afkomen. Het is dan prettig als je deze problemen kunt bespreken met je mede-studenten bij wie deze vragen ook leven. Je hebt hierin elkaar nodig!

Daarom willen we je graag attent maken op de Civitas Studiosorum in Fundamento Reformato (CSFR), wat niet anders betekent dan Studentenvereniging op Gereformeerde Grondslag. De CSFR heeft als grondslag de Heilige Schrift en aanvaardt als daarop gegrond de Drie Formulieren van Enigheid.

Binnen de CSFR worden er allerlei activiteiten georganiseerd zoals: een Bijbelkring, die centraal staat binnen het verenigingsleven en daarnaast studiekringen en lezingen. In het bijzonder tijdens de weekends en conferenties, die georganiseerd worden, nemen de persoonlijke kontakten en gezelligheid een belangrijke plaats in.

De kennismakingsdagen dit jaar van de CSFR zijn op de volgende dagen:

Amsterdam : 1—3 september
Delft : 1—4 september
Groningen : 25—28 september
Leiden : 2—5 oktober
Rotterdam : 25 en 26 augustus
Utrecht : 24—27 augustus
Wageningen: 1—3 september

Als je meer wilt weten over de CSFR, neem dan contact op met één van de onderstaande personen:
Amstelodamense (Amsterdam): Johan de Jong, Adm. de Ruyterweg 136, 1056 GT Amsterdam
Johannes Calvijn (Delft): Jan Koen Annot, Gaagweg 14, 2636 AH Schipluiden, tel. 01738 - 83 53
Yir 'at Adonai (Groningen): Elly van Dijk, Saffierstraat 166,

9743 LM Groningen,
tel. 050 - 71 40 05
Panoplia (Leiden):
Peter Dogterom, Fazantstraat 3,
2225 PN Katwijk,
tel. 01718 - 1 58 07
Ichthus (Rotterdam):
Teus Brand, Geuzenpad 12,
2722 AV Zoetermeer,
tel. 079 - 31 03 87
Sola Scriptura (Utrecht):
Kora de Vries, Herenstraat 25,
3512 KB Utrecht,
tel. 030 - 31 25 81
Dei Gratia (Wageningen):
Harry Paul, Dijkgraaf 42,
6721 NL Bennekom,
tel. 08389 - 75 57
Landelijk:
Jan Leendert Harrewijn,
Vossenweg 64, 6721 BP Bennekom,
tel. 08389 - 77 21

Redactieleden:

Ir. A. W. Biersteker;
Ds. H. de Jong;
H. Langerak;
Mr. dr. J. Meulink;
D. W. L. Milo;
Ds. E. R. Postma;
Drs. W. G. Rietkerk

Adres van de Redactie:

Ds. K. Muller,
Riouwstraat 59,
1521 SC Wormerveer
Tel. 075-282589

Kerknieuws en berichten over
kerkelijke/christelijke activiteiten
te zenden naar:

„Kerknieuws Opbouw”,
Brugakker 36 22,
3704 LP Zeist
Tel. 03404-50278

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”,
Nooitgedacht 3,
3701 AL Zeist
Tel. 03404-22452

Advertentieprijs:

40 ct per mm.
familieberichten
35 ct per mm.
Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Administratie-adres:

Kon. Wilhelminalaan 38,
3956 TD Leersum
Tel. 03434-4288

Abonnementen:

Het aanvragen of opzeggen
van abonnementen: uitsluitend
bij de administratie.
Abonnementen kunnen
ieder moment ingaan, doch
slechts per 31 december
eindigen. Opzeggen uiterlijk
tot 15 november.

Abonnementenprijs:

f 40,— per jaar of f 21,—
per halfjaar.
Buitenland f 45,— p. jaar
of f 60,— per luchtpost.
Gironr. 404945 t.n.v.
Geref. Persver. Opbouw,
Dr. Schaepmanlaan 71,
2104 VC Heemstede.
Tel. 023-285825.

Chr. Nat. Mavo - Wezep

Gevraagd
m.i.v. 1 sept. 1981 (of 1 aug.)
een

lera(a)res gd

voor kl. 1 en 2.
12 lessen.

Soll. en inl. aan H. v. Groen, v. Limburg
Stirumlaan 17, Wezep.
Tel. (school) 05207-1979; (huis) 05207-
1557.

*U bent van harte welkom
op het*

Goud- en Zilversmidatelier

„DE VLINDER”

Hannah de Miranda,
Maartensgat 21,
3311 CK Dordrecht

★ Verklaring van alle Bijbelboeken
door D. J. Christiaan, 17 delen,
2000 blz. Uniek aanbod f 26,75.
Franco na girostorting 1793613.
Bijbelcursus Oudewater P.B. 44.

De Stichting voor Jeugdzorg en Maatschappelijk werk van
de Ned. Ger. Kerken (voorheen Anno 1970) zoekt op korte
termijn t.b.v. haar werkzaamheden een

KLINISCH PSYCHOLOOG

Van sollicitanten wordt verwacht dat zij:

- Belijdend lid zijn van de Ned. Ger. Kerken.
- Bereid zijn, naast begeleiding van cliënten, mee
te werken en mee te denken inzake andere taken
die to thet terrein van de Stichting behoren.

Salaris nader overeen te komen.

Verzoeken om inlichtingen en sollicitaties vóór of uiterlijk 13 juli a.s.
te richten aan: Mr. C. W. Bakker, voorz., Prins Hendriklaan 88, 3584 ER
Utrecht, tel. 030-513521; of: C. Geerse, sekr., Zernikeweg 46, 3731 KE De
Bilt, tel. 030-763227.

Stichting Ref. Hulpactie

„WOORD EN DAAD”

Giro 3020900 - Postbus 560, 4200 AN Gorinchem

Vooraf gericht op hulp van kinderen in
Guatemala, Haiti, India en andere landen.

Inl. voor fin. adoptie: J. Slot, Rembrandtlaan 10,
3941 CH Doorn. Tel. 03430-4103.

Camping het Boskamp

Dalfsen „Salland”

Midden in bos.
Te huur: Caravan, 4 personen,
koelkast + verwarming.

Van 4-7 tot 18-7 en vanaf 5-9.
Tel. 05293-1783.

Op 23 juni is in de Heer ont-
slapen onze lieve Vader en
Opa

Johan Willem Genuit

op de leeftijd van 89 jaar.

Psalm 4 vers 3 (berijmd)

J. W. Genuit
M. Genuit-van Sliedregt
Marijke en Freek
Wim en Adrie
Bert en Marjan
Jan Willem

Hugo Molenaarstraat 39b
Rotterdam

Correspondentieadres: J. W. Genuit,
Vondellaan 156, 3351 HG Papendrecht

3 weken Zuid-Afrika

De Stichting
Herstel Kulturele Betrekkingen
Nederland-Zuid-Afrika
brengt u in contact met land en
volk van Zuid-Afrika.

Ook bezoek aan het zendings-
terrein „Groothoek” in Natal.

Volledig verzorgd f 3.400,—

Inlichtingen:

Eekhoornlaan 14, 6705 CH Wageningen
tel. 08370-13931, b.g.g. 050-345880

**OVERTUIGT U
ZOALS VELEN VOOR U!!!**

Ook U heeft

zo nu en dan behoefte aan ontspanning.

**EVANGELISCHE CAMPING
„T BELOOFDE LAND”**

is zo'n plekje waar U zowel gees-
telijk als lichamelijk tot rust kunt
komen.

Vraag folder.

Bosweg 17, 3781 NG Voorthuizen
Telefoon 03429-2942.

Voor al uw

handels- en familiedrukwerk - boeken en folders

is uw adres

DRUKKERIJ „STEENBERGEN”

Nooitgedacht 3 — 3701 AL Zeist

Opbouw-uitgaven

Door het invullen en opsturen van onderstaande bestel-
bon kunt u verschillende door „Opbouw” uitgegeven
brochures bestellen.

Alle prijzen zijn exclusief portokosten!

Tegelijk met de toezending van de bestelde uitgaven
ontvangt u een accept-girokaart met daarop het ver-
schuldigde bedrag vermeld.

De ingevulde bon kunt u in een open envelop zonder
postzegel sturen naar:

**Administratie Opbouw,
Antwoordnummer 38, 3940 ZD Leersum.**

Gaarna ontvang ik:

- ex. Prof. C. Veenhof, Jona (Hulp bij Bijbelstudie) à f 1,50
- ex. Drs. H. de Jong, Ongehuwd samenwonen à f 2,60
- ex. Ds. M. R. van den Berg, Jeremia (Hulp bij Bijbelstudie)
(plm. 194 pag., gebonden uitgave) à f 10,—

Naam:

Adres:

Woonplaats (postcode)

Handtekening:

Van „Jona” is nog een beperkt aantal aanwezig.